

Tierps kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Örbyhus skola i Tierps kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Tierps kommun att senast den **20 april 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Undervisning och lärande

Skolinspektionen konstaterar att Tierps kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 3 Kursplaner)

Åtgärder

Huvudmannen ska se till

- att elever som behöver undervisning utifrån kursplanen i svenska som andraspråk får sådan undervisning,
- att skapa och implementera rutiner för bedömning av elevers behov av att läsa svenska som andraspråk, samt
- att skapa rutiner för beslutsfattande då en elev ska läsa svenska som andraspråk.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Tierps kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Huvudmannen ska se till

- att en elevs behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.
- att eleverna ges det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver och att åtgärdsprogram utarbetas för elever som ska ges särskilt stöd.

Bedömning

Skolinspektionen har i tillsynen av Örbyhus skola identifierat brister som måste åtgärdas. Skolinspektionen bedömer att skolan inte säkerställt att alla elever som har rätt till undervisning i ämnet svenska som andraspråk får sådan undervisning. Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i Örbyhus skolas arbete för att skyndsamt kunna ge elever det särskilda stöd som eleverna behöver.

Föreläggande

Undervisning och lärande

Skolinspektionens bedömer att det finns brister i undervisningen vid Örbyhus skola. Skolan har, enligt Skolinspektionens bedömning, inte säkerställt att alla elever som har rätt till undervisning i ämnet svenska som andraspråk får sådan undervisning. Trots att det finns elever som enligt lärare på skolan är i behov av att undervisas enligt kursplanen för svenska som andraspråk, har inte skolan organiserat någon sådan undervisning. Detta kan innebära att det finns elever på skolan som inte får möjlighet att utveckla sina språkförmågor på samma villkor som elever med svenska som förstaspråk och att de inte får den undervisning som de har rätt till.

Av läroplanen för grundskolan framgår att svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan. Enligt 5 kap 14 § skolförordningen (2011:185) ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Av samma paragraf framgår att rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Av 5 kap 15 § skolförordningen följer att undervisningen i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska.

I intervju med lärare på skolan uppges att det finns elever på skolan som skulle behöva undervisning enligt kursplanen i svenska som andraspråk men som inte får denna undervisning. Enligt lärarna beror detta på att skolan inte har organiserat sig så att det ämnet kan erbjudas eleverna. Lärarna uppger dock att skolan tidigare läsår har bedrivit undervisning i ämnet svenska som andraspråk. För närvarande finns det inte heller enligt lärarna någon som kartlägger elevernas behov av att undervisas i svenska som andraspråk. Lärarna uppger att behovet av undervisning enligt kursplanen i svenska

som andraspråk har lyfts till både skolledningen och till elevhälsan men att de inte fått gehör. I intervju med lärare uppges även att det finns lärare på skolan som har behörighet att undervisa i ämnet svenska som andraspråk men att det inte finns resurser för att lägga det i deras tjänst detta läsår. Även en representant från elevhälsan säger att denne tror att det finns elever på skolan som har behov av undervisning enligt kursplanen för svenska som andraspråk utan att få det fullt ut.

I intervju med skolledningen uppges att biträdande rektor arbetar med att kartlägga vilka elever på skolan som behöver svenska som andraspråk och att det finns en elev som är i akut behov av undervisning i svenska som andraspråk. Rektorns uppfattning är att elever på skolan som behöver undervisning i svenska som andraspråk också ges sådan undervisning. Det är enligt rektorn lärarna som undervisar i ämnet svenska som ska se över det behovet och en av skolans förstelärare ska göra bedömningen av behovet.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten i Örbyhus skola inte uppfyller de krav som gäller för verksamheten, föreläggs Tierps kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Örbyhus skolas arbete med att skyndsamt ge elever det särskilda stöd som eleverna behöver. Tillsynen visar att utredning av elevers behov av särskilt stöd inte sker skyndsamt och att skolans nya rutiner för arbetet med att utreda särskilt stöd och utarbeta åtgärdsprogram inte till fullo är implementerade och fungerande. Det finns elever som under flera terminer uppvisat bristande måluppfyllelse utan att ha fått åtgärdsprogram utarbetade och särskilt stöd insatt. Visserligen har skolan under höstterminen 2017 förtydligat rutinen för hur och när en elevs stödbehov ska anmälas till elevhälsan. Skolinspektionen bedömer dock att det finns behov av ett fortsatt arbete kring att implementera rutinen och därmed säkerställa att samtliga elevers stödbehov är tillgodosett. Det är centralt i skolans arbete att ge extra anpassningar och särskilt stöd. För att det ska kunna ske behöver skolan ha ett fungerande arbete med att utreda och bedöma behovet, ge stöd samt följa upp och utvärdera effekterna av de vidtagna åtgärderna. Bristande rutiner i någon del av det arbetet medför en risk för att elevernas möjligheter att nå kunskapskraven försämras.

I skollagen anges att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Vidare anges att när rektorn mottagit en anmälan ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Vidare ska samråd ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Av skollagen framgår även att det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som krävs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Vidare framgår av skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Av 5 kap. 4 § skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Av förarbetena framgår att det inte är möjligt att ange någon tidsgräns för hur länge stöd bör ges i den ordinarie undervisningen innan en anmälan till rektorn ska göras. Tidpunkten för detta måste avgöras i varje enskilt fall. Om en elev efter en tids stöd fortfarande inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås är det viktigt att stödinsatserna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov. Om stödet trots detta inte är tillräckligt bör frågan om elevens behov av särskilt stöd anmälas till rektorn. Av förarbetena framgår dock även att det finns fall där särskilt stöd kan behöva sättas in relativt omgående (prop. 2013/14:160 sid. 24).

I Skolinspektionens intervju med skolans lärare framkommer att det på skolan saknas resurser för att hjälpa alla elever och att det finns elever på skolan som har behov av särskilt stöd och behöver åtgärdsprogram utarbetade men som inte har det. I en intervju säger en lärare "att det tar lång tid innan elever får ett åtgärdsprogram" och en annan lärare säger att det ska vara "ganska extremt stödbehov" innan åtgärdsprogram utarbetas. En lärare säger att "det går för långsamt att få en utredning kring elevers stödbehov" och ger som exempel på detta att läraren har bett elevhälsan om hjälp med en elev men att hjälpen och stödet har uteblivit. Flera lärare håller med om att det tar tid innan de får stöd av elevhälsan och att de inte heller alltid får stöd. En lärare berättar att läraren i god tid hade "flaggat" oro för flera elever när eleverna gick i lågstadiet men att eleverna ändå fick betyget F i flera ämnen när betyg sattes i årskurs 6. Lärarna uppger att det som saknas för att eleverna på skolan ska få särskilt stöd insatt om det finns behov av det är att "skolledningen behöver bli mer rak, tydlig och handfast och se till att saker blir gjorda så att elever får det stöd de behöver".

I en annan lärarintervju berättar en lärare att när det gäller eleverna som våren 2017 gick ut årskurs 9 med väldigt låga resultat signalerade läraren redan när eleverna gick i årskurs 7 att det fanns flera elever med stödbehov. Även andra lärare som undervisade eleverna signalerade om detta till rektorn men trots det hände inget, inga åtgärder vidtogs och inget stöd sattes in med anledning av signalerna. Lärarna uppger i samma intervju att det på skolan visserligen finns tillgång till stöd av specialpedagog om det behövs och att specialpedagogen också ställer upp och handleder lärarna kring specifika elever. Men när lärarna märker att det är sociala problem som blockerar inlärningen är det svårt att få stöd. Då går lärarnas tid åt att se till att elevernas basbehov blir tillgodosedda istället för att stötta eleverna att nå kunskapsmålen.

I två av de tre intervjuer som Skolinspektionen genomförde med lärare uppges även att det finns elever på skolan som behöver studiehandledning på modersmålet som en stödinsats för att nå målen men som inte får det.

En representant i elevhälsan bekräftar i intervju med Skolinspektionen att det kan ta ganska lång tid från en anmälan om stödbehov till utredning och att beslut om vilka elever som får åtgärdsprogram och vilka elever som inte får det inte sker tillräckligt systematiskt. Det finns inga tydliga rutiner för när extra anpassningar ska övergå till särskilt stöd och det har varit otydligt vilka elever som ska få åtgärdsprogram och inte enligt representanten. Detta bekräftas av en annan representant i elevhälsan som säger att det inte har varit helt tydligt hur det fungerar med rutinerna för åtgärdsprogram på skolan. Elevhälsans representanter säger att det sedan slutet på september 2017 är en nystart på skolan kring rutinerna för elevhälsans arbete. Tidigare har det inte kommit in så många anmälningar till elevhälsan och därför har det bara lett till ett fåtal utredningar och åtgärdsprogram. Efter att rutinen tydliggjorts för lärarna har det dock kommit in fler anmälningar. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök på skolan den 24-26 oktober 2017 hanterades enligt elevhälsans representanter cirka 10 anmälningar om utredning av behov av särskilt stöd av elevhälsan.

Rektorn uppger i intervju med Skolinspektionen att det finns elever på skolan som har betyget F i flera ämnen och som inte har åtgärdsprogram. Skälet till detta är enligt rektorn att lärare inte anmält stödbehov till elevhälsan och rektorn säger att rektorn själv behöver bli bättre på att följa upp att rutinen för anmälan om stödbehov till elevhälsan efterföljs. Rektorn uppger att det under föregående läsår inte kommit in några anmälningar till elevhälsan om elever i högstadiet som riskerar att inte nå målen, trots de låga resultat eleverna hade, i synnerhet i årskurs 9. Enligt rektorn berodde det troligtvis på att lärarna trodde att konsultationen med elevhälsan var en anmälan om behov av särskilt stöd och därför har de på skolan förtydligat rutinen denna termin. Efter att rutinen tydliggjorts har det också kommit in fler anmälningar till elevhälsan. Rektorn uppger att det ändå kan finnas fler elever än de som har anmälts till elevhälsan som behöver anmälas för att få någon form av stöd. Rektorn bekräftar att rutinen för anmälan till elevhälsan ännu inte är helt implementerad och att det har blivit ett strukturproblem på skolan. Rektorn uppger dock att om rektorn får in fler anmälningar om behov av stöd i ett ämne skulle åtgärder sättas in.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten i Örbyhus skola inte uppfyller de krav som gäller för verksamheten, föreläggs Tierps kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tierps kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tierps kommun uppfyller författningarnas krav inom trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tierps kommun uppfyller författningarnas krav inom förutsättningar för lärande och trygghet.

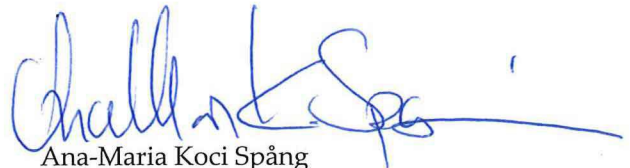
Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Tierps kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar

Malin Norell
Beslutsfattare

Ana-Maria Koci Spång
Föredragande

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Örbyhus skola

Fakta om Örbyhus skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Tierps kommun under hösten 2017. Örbyhus skola besöktes av Skolinspektionen mellan den 24 oktober 2017 och den 26 oktober 2017.

Örbyhus skola är en kommunal grundskola belägen i Tierps kommun. Skolan har vid tillsynstillfället 434 elever. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1-9 samt fritidshem. Skolan leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor. På skolan finns två särskilda undervisningsgrupper, varav den ena är en kommunövergripande grupp.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets nationella statistik över de nationella ämnesproven som genomfördes läsåret 2016/17 varierade andelen elever som nådde kunskapskraven på delproven i ämnet matematik mellan 92,3 och 100 procent. Motsvarande resultat för riket var 80,3 - 100 procent. På åtta av nio genomförda delprov var andelen elever som nådde kravnivån högre än i riket.

I ämnet svenska varierade andelen elever som nådde kunskapskraven på delproven mellan 92,1 och 100 procent. Motsvarande resultat för riket var 91,3 - 98,9 procent. På sju av åtta genomförda delprov var andelen elever som nådde kravnivån högre än i riket.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2016/17 var den genomsnittliga betygspoängen lägre än genomsnittet för riket i samtliga ämnen. Andelen elever som nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 68,6 procent. Motsvarande värde för riket var 76,4 procent.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2016/17 var det genomsnittliga meritvärdet 173,3. Motsvarande värde för riket var 217,7. Andelen elever som nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen var 50,0 procent. Motsvarande resultat för riket var 71,8 procent. Den genomsnittliga betygspoängen var lägre än genomsnittet i riket i samtliga ämnen. Andel elever som var behöriga till ett yrkesprogram var 56,3 procent jämfört med rikets 80,5 procent.

Trygghet och studiero

I Skolinspektionens enkät som genomfördes våren 2017 svarade 66 procent av eleverna i årskurs 5 att de upplever att de har studiero på lektionerna (stämmer helt och hållet samt stämmer ganska bra). Av enkäten framgår vidare att 53 procent av eleverna i årskurs 5 känner sig trygga i skolan (stämmer helt och hållet samt stämmer ganska bra).

I Skolinspektionens enkät som genomfördes våren 2017 svarade 47 procent av eleverna i årskurs 9 att de upplever att de har studiero på lektionerna (stämmer helt och hållet samt stämmer ganska bra). Av enkäten framgår vidare att 64 procent av eleverna i årskurs 9 känner sig trygga i skolan (stämmer helt och hållet samt stämmer ganska bra).